

1.4.2020

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausunto annettu Lausuntopalvelu.fi:ssä

Viite: VN/8392/2019

Yleiset kommentit

Kuuloliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto laista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista.

Yksityiskohtaiset kommentit

2 a § Maksun periminen

Kuuloliitto esittää, että maksuja periessään kuntien ja kuntayhtymien tulisi myös antaa asiakkaalle tietoa maksujen alentamisen ja perimättä jättämisen mahdollisuuksista sekä asiakasmaksukatosta. Lisäksi asiakkaalla tulisi olla tietoa, miten hän voi hakea oikaisua maksuunsa.

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu

Kuuloliitto kokee perusteltuna sen, että käyttämättä jääneestä palvelusta peritään korkea maksu. Kuitenkin asiakkaan oikeusturvan kannalta on tärkeää, ettei maksua peritä, jos käyttämättömään aikaan on perusteltu ja yllättäen eteen tullut syy. Kuuloliitto näkee, että palvelun perumisen tulee aina olla mahdollista myös esteettömällä ja saavutettavalla tavalla. Kuulovammaiselle tämä tarkoittaa mahdollisuutta perua sovittu aika tekstiin perustuen, esimerkiksi tekstiviestillä tai verkkopalvelun kautta. Peruutusmahdollisuus ei saa olla pelkästään puhelimesta puhuttuun tietoon perustuva palvelu.

Kuuloliitto näkee, että on tärkeä varmistaa, että maksu käyttämättömästä ajasta peritään vain jos ajan tai paikan käyttämättä ja peruuttamatta jättämiselle ei ole hyväksyttävää syytä. Esimerkiksi jos asiakas sairastuu äkillisesti tai joutuu tapaturmaan niin ei ole perusteltua periä häneltä silloin maksua käyttämättä jääneestä ajasta. Hyväksyttäväksi syyksi on esityksessä kuvattu myös heikko toimintakyky, vammaisuus tai käytössä olevan apuvälineen rikkoutuminen. Tietyissä tilanteissa myös kuulokojeen rikkoutuminen on Kuuloliiton näkemyksen mukaan hyväksyttävä syy.

5 § Maksuttomat terveyspalvelut

1.4.2020

Kuulovammaisista suurin osa on ikääntyneitä, joille kertyy monenlaista sosiaali- ja terveydenhuollon maksurasitetta. Kuuloliitto korostaa, että on tärkeää varmistaa, että jatkossakin lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet ovat käyttäjälleen maksuttomia. Näin mahdollisimman monella on pääsy kuulonkuntoutuksen palvelujen piiriin. Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että hoitamaton kuulovamma tulee yhteiskunnalle kalliimmaksi kuin kuulon apuvälineisiin panostaminen

Kuuloliitto kannattaa perusterveydenhuollon maksuttomien palvelujen laajentamista. Oikea-aikaisen hoitoon hakeutumisen ja sairauksien pahenemisen ennaltaehkäisyyn näkökulmasta on tärkeää, että sairaanhoitajien ja terveydenhoitajien käynnit ovat maksuttomia. Kuuloliitto kuitenkin ehdottaa, että myös perusterveydenhuollon yleislääkärikäynnit olisivat maksuttomia. Tämä madaltaisi pienituloisten kynnystä hakeutua hoitoon terveysongelmien ilmaantuessa ja näin auttaisi sitä, että ihmistä hoidetaan oikea-aikaisesti eikä hänelle synny suurempia terveysongelmia.

On myös hyvä, että alaikäisten poliklinikkakäynnit ovat maksuttomia, koska se helpottaa kuulovammaistenlasten perheiden tilannetta, joka usein on muutenkin erittäin haastava. Uudistus on parannus nykykäytäntöön ja yhdenvertaistaa perheiden asemaa ja helpottaa erityisesti pienituloisten lapsiperheiden taloudellista räsitystä. Muutos vaikuttaa erityisesti perheissä, joissa on monia palveluja käyttävä aistimonivammainen lapsi tai useampi vammainen tai sairas lapsi.

6 a § Maksukatto

Kuuloliitto on huolissaan siitä, että Suomessa eri maksukattojen taso on tällä hetkellä liian korkea. Kuulovammaisille ikäihmisille, jotka tarvitsevat sote-palvelujen lisäksi lääkkeitä ja tarvitsevat matkoja palveluihin, eri maksukattojen, eli terveydenhuollon sekä lääkkeiden ja terveydenhuollon matkojen maksukattojen, taso nousee todella korkeaksi ja on omiaan estämään sote-palveluihin oikea-aikaista hakeutumista. On hyvä muistaa, että on olemassa paljon sellaisia sote-maksuja, jotka eivät kuulu minkään maksukaton piiriin mutta joita kuitenkin arjessa pärjäämisen takia tarvitaan. Esimerkiksi kuulokojeiden ja sisäkorvaistutteen käyttöön tarvittavat paristot ja akut, henkilö joutuu ostamaan itse. Pahimmillaan sisäkorvaistutteen käyttäjän istutteen käyttökulut (paristot) nousevat moniin satoihin tai jopa melkein tuhanteen euroon vuodessa. Näin suuri maksu kaikkien muiden sote-kulujen lisäksi on omiaan tuomaan kohtuuttomia tilanteita ja vaikeuttaa erityisesti pienituloisten mahdollisuuksiin käyttää kuulon apuvälineitä.

1.4.2020

Kuuloliitto yhtyy monien muiden järjestöjen näkemyksiin siitä, että tällä hallituskaudella olisi selvitettävä maksukattojen yhdistämistä ja maksukaton tason laskemista. Esimerkiksi SOSTE on ehdottanut, että asiakasmaksujen katto, matkakatto ja lääkekatto yhdeksi maksukatoksi, jonka tason tulisi olla korkeintaan 835 euroa. Tämä vastaisi yhden kuukauden takuueläkkeen tasoa. Ehdotuksen mukaan erilliset maksukatot kuitenkin säilyisivät ja niitä seurattaisiin jatkossakin.

Kuuloliitto kannattaa esitystä, että maksukattoon kuuluu jatkossa enemmän palveluja, kuten suun terveydenhuollon palveluja. Ikäihmisillä on monta erilaista palvelutarvetta ja yhteenlasketut sekä maksukaton piiriin kuuluvat että kuulumattomat maksut voivat nousta ikääntyneellä sote-palvelujen asiakkaalla kohtuuttoman suureksi. On siten ensiarvoisen tärkeää, että maksukaton piiriin kuuluvia palveluja laajennetaan.

Kuuloliitto esittää, että vastuu maksukaton täyttymisen seurannasta tulee siirtää mahdollisimman pikaisesti viranomaisille. Tällöin toteutuisi paremmin asiakkaiden oikeus maksuttomiin palveluihin maksukaton täyttymisen jälkeen. Erityisen haavoittavassa asemassa olevat henkilöt eivät välttämättä osaa seurata maksukaton täyttymistä tai hakea maksuvapautusta. Maksukatosta tulee myös tiedottaa aiempaa enemmän ja mahdollisimman selkeällä kielellä.

11 § Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen

Kuuloliitto kannattaa pykälässä ja sen perusteluissa esitettyjä tarkennuksia koskien maksujen alentamista ja niiden perimättä jättämistä. Tällä hetkellä eri kunnissa sovelletaan nykyistä vastaavaa pykälää hyvin eri tavoin.

Kuuloliiton näkee, että on ylipäätään tärkeää, että eri palvelujen hinnat ovat selkeästi ja kirjallisesti kaikkien saatavilla. Kuulovammaiset tarvitsevat olennaiset tiedot aina myös kirjallisesti. Lisäksi on tärkeää, että maksun alentamisen ja perimättä jättämisen mahdollisuudesta tiedotetaan kirjallisesti ja selkeällä kielellä. Olisi hyvä, jos maksun alentamisesta olisi olemassa yhtenäinen hakemus pohja jo valtakunnan tasolla. Tämä auttaisi yhtenäistämään eri kuntien käytäntöjä asiassa.

Kuuloliitto näkee, että maksujen alentamisen ja perimättä jättämisen mahdollisuutta tulee hyödyntää myös muissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuissa kuin vain maksukyvyyn mukaan määräytyvissä maksuissa. Ihmisillä on hyvin erilaisia yksilöllisiä tilanteita ja eri palveluja, joista maksurasitetta syntyy.

1.4.2020

Kuuloliiton mielestä on myös tärkeää varmistaa, että kuntien ja kuntayhtymien työntekijät osaavat soveltaa lain uusia pykälää yhdenmukaisesti. Sen tähden työntekijöitä tulee kouluttaa riittävästi.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjeiden tulee olla selkeät ja ymmärrettävät. Hakijoilla on usein vaikeuksia ymmärtää hankalaa viranomaiskieltä.

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021)

On valitettavaa, että asiakasmaksulaki viivästyi edellisen hallituksen aikana. Kuuloliitto pitää kuitenkin kannatettavana, että asiakasmaksuihin liittyviin suurimpiin ongelma-kohtiin on ehdotettu nopeasti muutoksia. Tässä poikkeuksellisessa tilanteessa ihmisten taloudellinen tilanne on ylipäätään uhattuna ja heille voi tulla monenlaisia yllättäviä sote-kuluja ja asiakasmaksuja. On tärkeää siis varmistaa, ettei kukaan joudu ulosottoon sote-asiakasmaksujen takia.